

zavarát, hogy n+1-edik "sikertelen" kísérlete alkalmával többen is oda akartunk ugrani a segítség szándékával. (E cikk szerzője - ha későn is, de - még időben kapcsolt).

Újabban "bocs" szignóval álcázott ördögi szerkesztőnk annyira hasonult Tamási Áron csíki ördögéhez, aki a helyi papot is megtévesztvén angyalnak adta ki magát, hogy szükségesnek érezte, miszerint szemüveggel súlyosbított vakbél-komoly ábrázattal csiklandozza nevetőizmainkat több mint félórán keresztül egyfolytában. Arc kifejezését tekintve, akár a szívatültetés poszt-operációs kockázatairól is beszélhetett volna, tudományos alapossággal.

Pedig csak humorátültetésről volt szó, annak legnemesebb értelmében.

Tamási Áron írásainak hiteles tolmácsolásához az anekdotázó, adomázó stílus mellett egy ördögi tréfamester hangja, s az íráson átütő mély humánus átérzése is "kölletik". Sőt, nélkülözhetetlen.

Előadónk mindezek birtokában tökéletes illúziót és Tamási-atmoszférát volt képes teremteni. Az előadás és a humor lendületét "bocs"-nak saját adaptációi sem törték meg, sőt, humorizálva előadott végtelenül komoly mondanivalója is célba ért.

Gratulálunk Hacsekian! Habár egy hajszállal szellemdúsabbra, sziporkázóbbra sikerültél az eredetnél.

A koronát a briliáns Aranyan fordítás tette fel az előadásra - Vivát Béla néninek, nem csak fordítói; költői minőségében is.

Ebben a költeményben egyébként érintettnek érzem magam is, mert gimnazistaként megzenésítettük (persze az eredetit) a Gyertyafény keringő dallamára, és egy április elsején, utólag viharállónak bizonyult magyar-irodalom tanárnőnkét úgy vártuk órára, hogy a falon végigfutó fogásra zakó-akasztóknál fogva felakasztottuk magunkat és kísérteties hangon énekeltük az ily módon kreált "zeneművet".

Béla néni fordításának tartalmi vonatkozásai is egytől egyig ülnek, telitalálatnak minősülnek. Emellett azt is sikerült megtudnunk, hogy az egykori angol királyon kívül - eddig német gyártmányúnak tartott autója is örmény volt.

Sikerült "bocs"-nak tehetségét annak minden vonatkozásában megcsillogtatni (írói, dramaturgiai, nyelvészi, költői, humorista, stb.), örülök ennek személy szerint is.

Végezetül, intelemként: tűzre-vízre vigyázzatok, hogy az ideiglenesen hazánkban állomásozó (és randalírozó) Edvardian király angliai hadai és a hozzácsapódó ukrán szabadcsapatok le ne nyúlják a házatok.

2001. 04.03.

Hanusz Gyula

(Ama "zakófelakasztós ének" jogos és stílszerű, hiszen a Gyertyafény-keringő eredetileg egy ezeréves, welszi-kelta bárd-dallamból lelt keringővé.

Az írás többi megállapítása a szerző saját véleménye, amelyekkel a szerkesztő örömmel, és köszönettel egyetért.)

Utánnymás az Armenia 1892. áprilisi számából

Emléklapok az 1848-49-iki magyar függetlenség harcaiból.

(Czetz János tábornok):

A felsőbbiséget, melylyel Kossuth Magyarországon bírt, nemcsak személyes tehetségeinek lehet tulajdonítani, hanem annak a körülménynek is, hogy a legtöbb intéző államférfiú lassanként visszahúzódott a nyilvános élettől; tehát azok is, kik a harcz előbbi tetteiben - a bécsi kormányhatalommal szemben - részt vettek. Batthyány, mihelyt lemondott a miniszterelnökségről, felhagyott minden egyenes kezdeményezéssel a magyar politikában, és csak arra törekedett, hogy a harczoló hadseregek között közvetítést létesítsen, - a mit

Windischgratz bosszúsan visszautasított. Deák mindjárt kezdetben kijelentette, hogy ő nem képes ennek az irányzatnak párthíveket szerezni; adminisztrálta ugyan a hivatalát és igyekezett is a márcziusi miniszterium első napjaiban egy törvénykönyvet összeirogatni, - azonban Batthyányi kívánsága szerint fokozatosan a közvetítő szerepét vállalta magára, de eredménytelenül.

Wesselényi vén és vak volt és habár beleegyezett abba, hogy Eötvössel együtt menjenek el abba az értekezletbe, mit Bécsben a cseh követek visszautasítottak, de sem ő, sem Eötvös több részt nem vettek a nyilvános ügyekben. Széchenyi megijedvén attól, hogy ezt az eredményt az ő előbbi buzdításai, miket a magyar érülethez intézett, idézték elő, elveszté esztét és ekkor tébolydában volt. Így a Magyarországon kiemelkedett államférfiak közül egyedül Kossuth volt az, ki még a közönség szeméi előtt maradt. Ékes-szólása, melylyel senki sem versenyezhetett és a magyar nemzeti érület iránt tanusított rokonszenve páratlan hatalmat adott kezébe és miután Bemben felfedezte a katonai lángészt, oly befolyást biztosított magának Erdélyben, mely állását rendkívüli módon megszilárdította ... De nőtt bizalmatlansága Görgei iránt is.

A függetlenségi nyilatkozat közzététele után nem egy-két magyar tiszt mondott le. Görgeinek magatartásából, ki akarata ellenére megtartotta ugyan a fővezérséget, mind inkább kitűnt, hogy ő Kossuthnak ellenmása. Ez a kölcsönös gyanúsítás, mint legfőbb ok, vezetett azon lépéshez, mely katonai ítések véleménye szerint a legszerencsétlenebb volt az egész hadjáratban. Ugyanis április 26.-án Görgeinek és Klapka tábornoknak sikerült, kétségbeesett hadutazás után Komárom várát az osztrákok kezéből kiragadni; - mire Klapka és még más főnökök azt hitték, hogy Görgei ezt a sikert kizsákmányolva Győr felé fog előre nyomulni, hogy a közlekedést Béccsel újra megnyissa. Azalatt Kossuth nyugtalanul fáradozott, hogy Pest ne maradjon még továbbra is az osztrákok kezében; azért azt kívánta, hogy fordítsa Görgei harczeréjét a főváros felszabadítására. Görgei és a többi katonai főnök abban a hitben élt, hogy ez az eljárás nagy tévedés lenne; azért fel is fejtette okait, hogy miért nem teljesíti rögtön Kossuth parancsait: Ha ő kivívott előnyeiket követve berontana Ausztriába, akkor - hite szerint - Magyarországon azonnal kikiáltanák a köztársaságot és így lehetetlen lenne a kiegyezés az osztrák kormánnyal; ellenben ha megszállja Pestet, ezáltal olyan előnyös alapot nyerend, hogy az osztrákok kénytelenek lesznek Magyarországnak megadnia a módosított alkotmányt (had- és pénzügyminiszter nélkül); és ez volt az ő legfőbb óhajta is. Így történt, hogy május havának legnagyobb része Buda ostromlásában pazaroltatott el, az osztrákok pedig azalatt Magyarországon tágasb tért foglaltak ... És míg Kossuth nehezen tartotta fenn magát Görgei ármánykodásaival szemben, azt a hírt hallja, hogy egy hasonlatlanul félelmetesebb ellenség jelent meg hirtelen a csatatéren.

Ugyanis május 1-én intéztek Ausztriából formyszerű kérelmet az oroszokhoz, hogy ezek a magyarokkal szemben, nyujtsanak nekik segílyt, ... és az orosz erők júniusban már mutatkoztak a Kárpát-szorosokban. Június 17.-én találkozott Szabó ezredes az orosz ezredekkel a Tömösi szoros közelében. Kezdetben azt hitte, hogy csak néhány csapattal van dolga; de az ütközet alatt több meg több csapat jött elé úgy, hogy Szabó kénytelen volt hátrálni.. Két nap múlva érkezett meg Kiss ezredes élén néhány székely csapatnak, hogy a beütést visszaverje és míg azok, kik a hegycsúcsokat megszállva tartották, köveket és faderékeket vetettek az oroszokra - az a 400 ember, kik az utat zárták el, oly bátran állott ellen az oroszoknak, hogy ezek a harcz elején visszahúzódtak; de Kisst egy golyó földre teríti, miért csapattja elfutamodott. Május végén Bem visszatért Erdélybe és arra törekedett, hogy a székelyeket összegyűjtse; lelkesítő felszólításokat intézett hozzájuk, melyekben megemlékezett azon hőstettekről, miket a mult télen felmutattak. Június 25.-én ismét elfoglalta Beszterczét és nyílt téren az egyesült orosz-osztrák hadtesttel találkozott. Hét óráig ellentállott nekik, de mivel új erősítéseket kaptak, Bem kénytelen volt hátrálni. Az oroszok rendkívüli nagy száma - meglepte Bem csapatait... Az ellenség elárasztotta az egész országot;

Nagyszebent elfoglalta, ismét elvesztette, újra elfoglalta és áug. 5.-én az ismét az oroszok kezébe került.

Kossuth tett még egy próbát: Görgei helyébe Mészárost tette; de kénytelen volt a parancsnokságot újra Görgeinek átadni; elvesztette ugyan minden bizalmát Görgei iránt, de kényszerülve volt bármely megegyezést elfogadni, csak hogy magát és az országot a bajokból kiragadja. Azonban remélte, hogy nemsokára Görgei helyébe Bemet teheti; ezen törekvése ellen nemcsak Görgei nyilatkozott, hanem Csányi is, ki - egy látszik - Görgeivel rokonszenvezett. Görgei és Csányi minden áron azon voltak, hogy mondjon le. És míg Kossuth habozott, hogy mire tökélje el magát, - azt a hírt hallja, hogy Bem Temesvárnál veszélyesen megsebesült. Bem irt ugyan neki, hogy sebe könnyű ... azután szilárd ellentállásra nógatta. E levél azonban sohase jutott Kossuth-hoz és a legközelebbi tudósítás, mit Bem kapott, az volt, hogy Kossuth lemondott és Görgei nevezetett Magyarország kormányzójává. Erre Bem szemrehányó levelet irt Kossuthnak, azután hadtestével a Bánátba ment Lugos ellen, hogy megtámadja az oroszokat. Dembinski, ki ekkor Bem seregénél volt, nem engedelmeskedett e parancsnak - és Bem csatát veszített. Ugyanaz nap: áug. 13.-án tette le Görgei Világosnál a fegyvert és egész hadseregével együtt egy orosz tábornok előtt (ha jól emlékszem: Paskievics) megadta magát.

Jelenleg úgy tekintik a dolgot, hogy a fegyverletételt katonai okok tették szükségessé: az osztrákok előnyomulása Déli-Magyarországban az alatt, míg Buda ostroma tartott és Erdély elfoglalása az oroszok által: Magyarországot a hódító zsákmányává tették. Ennek daczára többé már nem kétséges, hogy a Görgei és Kossuth között volt ellenkezés és a pártoskodás, mit előbbi a hadsereg közé bevitt, voltak az okok, melyek ezt az eredményt legnagyobb mértékben elősegítették. Aztán Görgei soha sem tudott felvilágosítást adni e kérdésre: Miként történhetett - a fegyverletételt feltételei értelmében - az, hogy míg vele szemben a közböcsánatot (amnestia) osztrák és orosz oly ügyelve megtartották, - addig a tábornokokat, kiknek egyetlen bűne az volt, hogy az ő parancsnoksága alatt szolgáltak, Haynau a leggyalázatosabb halálra ítélte és javaik bírói foglalás alá vétettek? Egyébiránt az is bizonyos - hozakodjanak bármennyi mentséggel elő a világosi fegyverletételtre vonatkozólag, - hogy ez a tett vetett a magyar szabadságharcznak oly váratlan véget.

Bem visszasiétt Erdélybe és igyekezett előbbi hadcsapatait felkelésre bírni; de törekvései eredmény nélkül maradtak. Klapka még egy hónapnál is tovább tartotta fenn magát Komáromban; ellenállása előnyös feltételeket biztosított számára. Bem tábornok és Kossuth kénytelenek voltak Törökországban keresni menedéket.

Czetz János tábornok

. *****

..és az EÖGYKE márcziusa...

Márciusban sok-sok minden zajlott az EÖGYKE háza táján: koszorúzások (lásd: Március 15, az EÖGYKE koszorúi c. beszámolómat a 17. oldalon), számos magyarörmény képzőművész ünneplése, kiállítás- tárlatmegnyitója (lásd Márciusi aranyeső c. írásunkat /M/-től, a 20. oldalon), valamint a Fővárosi Örmény Klub - immár valóban megszokottan magas színvonalú találkozója, ráadásul éppen március 15-én, délután ötkor.

Ám, mielőtt a klubestről beszélnék, történt még valami...

Két nappal a klubdélután előtt, március 13-án, kedden délután nyílt meg az EÖGYKE kiállítása a budapesti Vizivárosban, az I. kerület, Fő utca - Ponty utca sarkán lévő FIDESZ-kiállító teremben, amely *Az 1848-49-es szabadságharc magyarörmény hősei* címet viselte. A ritka dokumentumokból összeállított kiállítást dr. Sasi Nagy Istvánné Betegh Klarissz adományára, Domonkos Béla szobrászművész Kiss Ernő aradi vértanút ábrázoló ovális réz domborműve gazdagította.